

Nr 91.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionsförbättring åt styresmannen vid ammunitionsfabriken, överstelöjtnanten C. L. Engström; given Stockholms slott den 14 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Carl Malmroth.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETERSSON.

Departementschefen, statsrådet Malmroth anför:

I avlöningsreglementet den 29 juni 1921 (nr 388) för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen hava styresmännen vid artilleriets fabriker hänförts till 4. lönegraden å löneplanen för officerare, d. v. s. majors lönegrad. Förutom lön i nämnda lönegrad (å A-ort lägst 7,860 kronor och högst 8,460 kronor samt å G-ort lägst 9,300 kronor och högst 9,900 kronor) åtnjuta styresmännen särskilda arvoden å 2,400 kronor för år räknat.

Enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 336) med grunder för pensions-Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 67 häft. (Nr 91, 92.) 523 24 1

förbättring åt officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare vid armén och marinen utgör sammanlagda beloppet av pensionsförmånerna för beställningshavare, som vid avgång ur tjänst åtnjuter lön i 4. lönegraden å löneplanen för officerare, 4,700 kronor för år.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 4 december 1923 dagtecknad skrift har styresmannen vid ammunitionsfabriken, överstelöjtnanten i armén Carl Laurentius Engström på anförda skäl anhållit, att han, som vore skyldig att vid uppnådd pensionsålder den 18 december 1924 avgå ur tjänsten, måtte komma i åtnjutande av pensionsförmåner till sammanlagt belopp av 6,000 kronor för år räknat.

Ansökningen har tillstyrkts av *generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet*.

Uti den 19 december 1923 avgivet utlåtande i ärendet har *direktionen över arméns pensionskassa* anfört följande:

Enligt den före nya avlöningsreglementets tillkomst gällande lönestaten hade styresman vid artilleriets fabriker åtnjutit 3,400 kronors lön (kaptens av 1. klass lön) jämte ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst, varigenom slutlönen uppgått till samma belopp som för major. Utöver denna fasta lön hade vidare utgått ett särskilt arvode av 2,400 kronor per år. Från och med år 1918 hade därjämte utgått en tillfällig löneförbättring av 1,000 kronor per år.

Högsta pensionsunderlaget å dessa löneförmåner hade utgjort 3,200 kronor, därav 600 kronor i 5. klassen av arméns pensionskassa och 2,600 kronor fyllnadspension av statsmedel. Någon pensionsförbättring hade däremot icke tillförsäkrats styresman, trots att tillfällig löneförbättring varit honom tillförsäkrad. Då nämligen någon avgång bland denna personal icke beräknats äga rum under de närmaste åren efter tillkomsten av kungörelsen den 20 augusti 1919 angående pensionsförbättring till viss personal vid armén, hade denna personal i avvaktan på genomförandet av en definitiv löne- och pensionsreglering helt utelämnats i kungörelsen i fråga.

I avlöningsreglementet av den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen, som ägde provisorisk tillämpning från och med år 1922, hade styresmän vid artilleriets fabriker hänförs till 4. lönegraden i löneplanen för officerare (majors lönegrad), närmast av anledning att den likställighet med majorer, som förut endast i så måtto kommit styresmän till del, att lönen efter ålderstilläggets intjänande bringades upp till lönen för major, skulle fullständigt genomföras. Oavsett denna förbättring i lönehänseende för styresmännen hade därjämte för att bereda dem en avlöning, som mera motsvarade deras krävande befattning, i avlöningsreglementet bibehållits förutvarande arvoden å 2,400 kronor oförändrade, varigenom styresmans hela avlöning, därest han vunnit uppflyttning till högre eller 12. löneklassen, komme att uppgå till, å A-ort högst 10,860 kronor och å G-ort högst 12,300 kronor.

Med anledning av det nya avlöningsreglementet hade slutligen genom kungörelse den 15 juni 1922 utfärdats nya grunder angående pensionsförbättring åt officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare

vid armén och marinen, varav framginge, att beställningshavare i 4. lönegraden å löneplanen för officerare, i vilken lönegrad styresmännen placerats, ägde att uppbära pensionsförbättring med sådant belopp, att summan av pension, fyllnadspension och pensionsförbättring uppginge till 4,700 kronor för helt år, utan att någon hänsyn tagits till det vid styresmansavlöningen fogade arvudet av 2,400 kronor.

Då genom kungl. brev den 29 juni 1921 givits föreskrift därom, att vid bestämmande av pension enligt gällande pensioneringsgrunder för beställningshavare, å vilken nya avlöningsreglementet vunnit tillämpning, skulle så anses, som om beställningshavaren i sin vid avgången innehavande beställning åtnjutit lön enligt vederbörlig under år 1921 gällande stat, och enligt denna stat pension och fyllnadspension för styresman utan intjänt ålderstillägg utginge med 2,720 kronor för helt år och för styresman med intjänt ålderstillägg med 3,200 kronor, komme alltså för styresmän, som övergått på nya avlöningsreglementet, pensionsförbättring att utgå med respektive 1,980 kronor och 1,500 kronor.

De i kungörelsen den 15 juni 1922 utfärdade nya bestämmelserna om pensionsförbättring vore emellertid provisoriska och innehölle för övrigt i stort sett endast sådana ändringar i de förutvarande bestämmelserna, som erfordrats för en närmare anslutning till det nya avlöningsreglementet.

1921 års pensionskommitté hade i sitt utlåtande av den 12 januari 1922, som legat till grund för de nya bestämmelserna om pensionsförbättring, ställt i utsikt en fullständig och definitiv pensionsreglering i överensstämmelse med den på senare tiden vidtagna pensionsregleringen för kommunikationsverken, statsdepartementen med flera verk, därvid pensionsunderlaget i regel bestämts till $\frac{2}{3}$ eller 66.6 procent av lönen å billigaste ortsgrupp i vederbörande lönegrads högsta löneklass, och hade direktionen anledning förmoda, att vid denna reglering styresmän med hänsyn till det med lönen förenade arvudet komme att placeras i en högre lönegrad.

Sökanden vore född den 18 december 1864, hade kommit i tjänst den 21 oktober 1885, utnämnts till sin nu innehavande befattning från och med den 1 januari 1916 med rätt till ålderstillägget från och med samma dag samt hade övergått på nya avlöningsreglementet och åtnjöt lön i 4. lönegradens högsta löneklass, G-ort, med 9,900 kronor jämte arvode å 2,400 kronor, eller tillhoppa 12,300 kronor. Han bleve alltså skyldig att från tjänsten avgå den 18 december 1924 med rätt att från och med dagen näst efter erhållet avsked tillträda en pension av 4,700 kronor, därav 600 kronor i 5. klassen av arméns pensionskassa och 2,600 kronor fyllnadspension jämte 1,500 kronor pensionsförbättring.

Då det syntes vara ovisst, om den förebådade pensionsregleringen kunde bli genomförd till sökandens avgångsskyldighetsålder den 18 december 1924 och sökandens pensionsunderlag å 4,700 kronor syntes vara allt för litet i förhållande till avlöningsförmånen, ansåge direktionen, med hänsyn till sökandens ansvarsfulla ställning, åtgärder redan nu böra vidtagas för att bereda sökanden förbättrade pensionsförmåner.

Med avseende å vad i sådant fall borde föreslås såsom sammanlagd pensionsförmån, borde ju i överensstämmelse med ovan nämnda på senare tiden företagna pensionsregleringar vid kommunikationsverken med flera verk pensionsförbättringen icke kunna för sökanden bestämmas till högre belopp än att densamma jämte pensionen motsvarade 60 procent (66.6 procent reducerat med 10 procent till följd av avgiftsfrihet) av lönen å billigaste ortsgrupp i 4. lönegraden eller $\left(\frac{60}{100} \times 8,460 =\right)$ 5,076 kronor.

Då emellertid som ovan nämnts sökanden åtnjöte utom lönen ett arvode av 2,400 kronor om året, för att avlöningen mera skulle motsvara sökandens krävande befattning, ansåge direktionen det av sökanden begärda pensionsbeloppet vara väl avvägt och i överensstämmelse med rättvisa och billighet, varför direktionen tillstyrkte bifall till den gjorda framställningen.

Statskontoret har den 26 januari 1924 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört följande.

Såsom framginge av propositionen nr 350 till 1921 års riksdag angående löne reglering för arméns och marinens personal, hade 1918 års militära lönesakkunniga, vilkas utredning och förslag huvudsakligen lagts till grund för löne regleringen, ansett, att de arvoden, som utöver den fasta avlöningen utginge till styresmännen vid artilleriets verkstäder, vore att hänföra till sådana arvoden, vilkas fortsatta bibehållande efter försvarets förestående organisation syntes mera ovisst. Då någon förändring i detta avseende alltså borde till övervägande upptagas först i sammanhang med organisationsfrågan, borde enligt de sakkunnigas förslag ifrågasvarande arvoden vid löne regleringen upptagas till oförändrade belopp. Jämte det styresmännen, på sätt de sakkunniga föreslagit, å löneplanen erhållit placering i likhet med majorer, utginge därför fortfarande till dem ett årsarvode av 2,400 kronor. Men härav hade också blivit en följd, att, ehuru en styresmans sammanlagda avlöning såsom sådan vida överstege den avlöning, som tillkomme en major, likväl pensionsunderlaget, som avpassats endast efter avlöningen i vederbörande lönegrad å löneplanen, bleve för styresman detsamma som för major eller 4,700 kronor. Om detta förhållande redan med hänsyn därtill måste betecknas såsom en oegentlighet, framträdde förhållandet såsom mindre väl ordnat även ur den synpunkten, att pensionsåldern, som för major vore 55 år, för styresman däremot vore bestämd till 60 år. Vidare måste det betecknas såsom mindre riktigt, att styresmannens underordnade, fabriksingenjören, ehuru hans avlöning vore icke obetydligt lägre, likväl med samma pensionsålder av 60 år bekomme högre pension än styresmannen. I dessa förhållanden måste givetvis rättelse äga rum vid försvarets förestående organisation och den definitiva löne- och pensionsreglering, som i sammanhang därmed kunde väntas bliva genomförd. Och då statskontoret föreställde sig, att numera, sedan respittiden borttagits, saken för sökandens vidkommande icke gärna kunde ordnas därigenom, att han finge tillsviðare kvarstå i sin beställning i avvaktan på de förändringar, som sålunda inom kort torde vara att förvänta med avseende å löne- och pensionsförhållandena för den beställning han innehade, syntes det statskontoret, som om goda skäl skulle kunna anses föreligga för vidtagande av särskild åtgärd till beredande åt sökanden av någon pensionsförhöjning. Beträffande beloppet av sådan förhöjning kunde tvekan visserligen i någon mån råda, och det skulle kunna ifrågasättas, huruvida högre belopp borde beviljas än att sammanlagda pensionsförmånen komme att motsvara medeltalet mellan överstelöjtnants och överstes pensioner eller alltså 5,600 kronor, men då det sammanlagda pensionsbelopp av 6,000 kronor, som föreslagits, motsvarade vad i sådant avseende tillkomme marindirektör av 1. graden, vilkens åligganden, om än måhända ej fullt så ansvarsfulla som styresmannens, dock syntes vara nära jämförliga med dennes, samt bestämmandet av sistnämnda belopp icke kunde antagas innebära ett överskridande av pensionsbeloppet för styresman enligt den blivande definitiva pensionsregleringen, funne sig statskontoret kunna förorda beviljande i detta fall av en pensionsförhöjning å 1,300 kronor, vilken förhöjning syntes lämpligen kunna av riksdagen anvisas att utgå från förslagsanslaget till arméns egen pensionering under villkor, som gällde för åtnjutande av fyllnadspension.

Såsom förut nämnts, skulle Engström, med tillämpning av nu gällande bestämmelser, efter avgång ur tjänsten vid uppnådd åldersgräns äga uppbära pensionsförmåner till sammanlagt belopp av, för år räknat, 4,700 kronor, därav 600 kronor kassapension, 2,600 kronor fyllnadspension samt 1,500 kronor pensionsförbättring. I likhet med myndigheterna anser jag emellertid goda skäl tala för, att förhöjning utverkas av dessa förmåner. Jag ansluter mig i sådant hänseende till det framställda förslaget, att pensionsförmånerna så avvägas, att summan av desamma kommer att utgöra 6,000 kronor. Det belopp, 1,300 kronor, varmed Engströms pensionsförmåner sålunda skulle ökas, synes lämpligen böra inräknas i pensionsförbättringen. I enlighet härmed torde Engström böra tillerkännas pensionsförbättring av sammanlagt (1,500 + 1,300 =) 2,800 kronor, vilken förmån synes böra bestridas av vederbörligt anslag till pensionsförbättring samt utgå i samma ordning som fyllnadspension.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att styresmannen vid ammunitionfabriken, överstelöjtnanten i armén Carl Laurentius Engström må, efter det han vid uppnådd pensionsålder erhållit avsked från sin beställning såsom styresman vid ammunitionfabriken, under sin återstående livstid uppbära pensionsförbättring till belopp av 2,800 kronor för år, att utgå från anslag, som är eller må varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid armén, och i samma ordning som fyllnadspension.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Eric Baad-Heimer.